

Diarienummer Ju2021/02425

Kommuner mot brott, SOU 2021:49

Om organisationen MÄN:

MÄN arbetar för jämställdhet och mot mäns våld. Vi utgår från en feministisk syn på världen och tanken att vi behöver förändra destruktiva manlighetsnormer för att stoppa våldet. Vi vill att fler män och killar ska engagera sig för jämställdhet och att fler män och killar tar ett större ansvar för omsorgen. Vår vision är en jämställd värld utan våld.

MÄN är en ideell förening som består av engagerade medlemmar och lokalgrupper utspridda över hela landet och med ett rikskansli i Stockholm. MÄN samverkar brett och agerar tillsammans med andra rättviserörelser lokalt, nationellt och internationellt.

Vi på MÄN möter både våldsutsatta och våldsutövande killar och män i våra verksamheter, och har dessutom lång erfarenhet av brett våldspreventivt arbete samt metodutveckling inom fältet våldsprevention. Vi är en ledande aktör och kunskapsbärare inom området män, maskuliniteter och våld i Sverige.

Om MÄNs arbete med kommuner och med målgruppen unga:

Under de senaste tio åren har MÄN arbetat för att utveckla det genusförändrande och våldsförebyggande arbetet i Sverige genom att ta fram och sprida kunskap, metoder och modeller för att förebygga killars och mäns våld. MÄNs fokus ligger på att möjliggöra en gemensam kunskapsutveckling i Sverige, att stärka kommuner och verka för att skapa ökad hållbarhet, långsiktighet och systematik kring det våldsförebyggande arbetet. Som ett led i detta erbjuder MÄN idag utbildningsprogram riktade mot strateger och chefer på kommun-, länsstyrelse- och regional nivå genom process- och processledarutbildningar i våldsprevention.

Dessa utbildningar bygger på de erfarenheter som organisationen byggt upp genom projekt så som "Frihet från våld" och "En kommun fri från våld" och utgår från skriften "Inget att vänta på", en handbok skriven av MÄN och Unizon som Jämställdhetsmyndigheten äger och förvaltar. Ytterligare erbjuder MÄN våldspreventiva program och utbildningar riktade till professionella som möter unga i sin vardag, så som Mentorer i våldsprevention (MVP) för högstadiet och gymnasiet, Agera tillsammans (AT) för mellanstadiet och Machofabriken för de som arbetar med 13–25 åringar med flera. MÄN bär också flera nationella stödverksamheter, till exempel våra pappagrupper och stödchatten Killar. se (tidigare Killfrågor.se).

Kunskap om våld och en genusförändrande ansats

I genomläsningen av utredningen förslag och med vetskapen om att det brottsförebyggande arbetet är ett tvärsektorielt begrepp som saknar en formell definition, vill vi på MÄN lyfta några generella utgångspunkter för ett brottsförebyggande arbete. Detta med utgångspunkt och erfarenhet från det våldspreventiva fältet där MÄN verkar.

Många av de individuella riskfaktorer som beskrivs i relation till brott är överlappande med de riskfaktorer som föreligger våldsanvändning. Ett brottsförebyggande arbete behöver därför ha en fördjupad kunskap kring våld, våldets mekanismer och ett våldsförebyggande arbete behöver vara en del av även detta fält. Från forskning vet vi idag att det finns en koppling mellan stereotypa idéer

om manlighet och användandet av våld, vilket gör att en förståelse för hur genus och kön spelar roll i ett preventivt arbete är centralt. Att arbeta med brottsförebyggande åtgärder behöver därför ha en tydlig genusförändrande ansats, både när det gäller social och situationell prevention. Detta skulle till exempel kunna skrivas in som ett krav i den åtgärdsplan som utredningen föreslår att kommunerna ska formulera (11.3.2 Åtgärdsplan).

Skolan och universell prevention

Skolan är den plats där majoriteten av alla barn och unga befinner sig, och är därför ofta den givna utgångspunkten att bedriva universella och primärpreventiva insatser inom. Utifrån ett interventionsperspektiv är skolan också ett av få ställen i samhället där det finns grupsammansättningar som är någorlunda kontinuerliga över tid. Skolan har även ett tydligt uppdrag att motverka stereotypa könsroller, främja jämställdhet och säkerställa att alla barn har rätt till en utbildning fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Utredningen skriver att deras bedömning om vilka åtgärder som ska vidtas av kommunerna ska avgöras av kommunerna själva och är beroende av de lokala förutsättningar som finns. (10.3 Kommuner bestämmer själva vilka brottsförebyggande åtgärder som ska vidtas) Detta är en viktig princip och något som vi sett är viktigt i erfarenheten från det våldspreventiva fältet. Däremot bör frågan om skolans roll förtydligas. I stycket om skolan lyfts att skolan just nu har ett flertal uppdrag och pågående utredningar som på olika sätt kan sägas vara brottsförebyggande. MÄN vill lyfta behovet av att kommuner satsar på ett universellt och tidigt förebyggande arbete för att arbeta med både en genusmedveten vålds- och brottsförebyggande prevention, där skolan blir en viktig del. Inom samordningsansvaret (11.3.4 Samordningsansvar) bör skolan därför än mer lyftas fram, samt att dess roll och vikt i arbetet med att minska risken för att barn och unga dras in i kriminalitet bör förtydligas. För detta krävs inte enbart en del i samordningen och det strategiska rådet som föreslås i kommunen, utan också resurser. Se mer under 12.3 Ekonomiskt stöd till brottsförebyggande åtgärder. En annan viktig del som möjliggörs i och med att skolan involveras är att det öppnar upp möjligheter för att stärka ungas eget engagemang och delaktighet i preventionsarbetet. Något som har visat sig vara verkningsfullt i arbetet med våldsprevention.

11.3.4 Samordningsansvar

Samordningen, tillsammans med en kunskapsbaserat arbetssätt, beskrivs i utredningen som nyckeln till ett mer effektivt brottsförebyggande arbete. Här vill vi på MÄN understryka vikten av att det preventiva arbetet har en förvaltningsövergripande struktur inom kommunen. Detta för att undvika så kallade stuprör mellan de olika ansvariga förvaltningarna. Något som annars är lätt hänt om det inte uttalat i samordningsansvaret finns en tydlighet kring att arbetet bör och ska vara förvaltningsövergripande. MÄN vill också lyfta samordningen mellan olika preventionsområden. Att lagstadga om att kommuner ska bära ansvar för det brottsförebyggande arbetet men inte för andra preventionsområden, medför en risk att övriga preventionsområden tappar tyngd i de prioriteringar som kommuner behöver göra. Här ser vi redan idag att det brottsförebyggande arbetet börjar få mer fokus på bekostnad av det våldsförebyggande arbetet t.ex. Den kunskap som bärs inom det våldsförebyggande arbetet och arbetet mot mäns våld mot kvinnor behöver koordineras och bli en del både av kommunens brottsförebyggande arbete och som en egen prioriterad fråga. I det råd som utredningen föreslår kopplat till samordningsansvaret bör även representanter för arbetet med våldsprevention inom kommunen samt arbetet mot mäns våld mot kvinnor, genom t.ex. den lokala tjej- eller kvinnojouren, finnas representerade.

12.3 Ekonomiskt stöd till brottsförebyggande åtgärder.

Utredningen föreslår både ett operativt och ekonomiskt stöd (via BRÅ) till kommunerna. I det ekonomiska stödet vill vi på MÄN lyfta fram behovet av att rikta ett sådant stöd gentemot skolan och unga. För kommuner som vill nå brett med sitt våldspreventiva och brottsförebyggande arbete är skolan en given plats. Även om det är en del av skolans uppdrag att främja jämställdhet och säkra att inga elever utsätts för kränkande behandling är det i praktiken mycket utmanande för de flesta skolor att bedriva detta arbete givet de resurser som krävs. Skolorna ser behovet och viljan finns där, men förutsättningarna är många gånger väldigt ogynnsamma. Det krävs helt enkelt mer resurser till skolorna och dessa behöver vara långsiktiga.